

ANCA SÎRGHIE

DIALOG CU GEORGE ROCA - CEL MAI ACTIV SCRITOR ROMÂN DIN AUSTRALIA

Anca SÎRGHIE: *Dragă domnule George Roca, ne-am întâlnit direct la Universitatea "Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca în mai 2018, când s-a desfășurat ediția a 42-a a Congresului Academiei Româno-Americane, dar pe Internet comunicăm de mult timp, cu sentimentul că suntem prieteni de o viață. Vă știu ardelean de origine, cu studii filologice făcute la Oradea și de actorie la I.A.T.C. în capitală. Din 1980 ați emigrat la New York, de unde v-ați mutat la Sydney, bucurându-vă de atmosfera australiană. Ce v-a determinat să vă stabiliți atât de departe de țară? Cum sunt australienii? Ce vă dezamăgește la ei?*

George ROCA: Distinsă doamnă Anca Sîrghie, în primul rând vă mulțumesc pentru faptul că v-ați aplecat privirea asupra mea. Sincer, mă simt onorat de acest dialog-interviu! Sunt puțin mâhnit deoarece pandemia Covid și războiul acesta crunt din Ucraina mi-au pus bețe în roate și m-au oprit de a mai face vizite în România. Australia a avut restricții draconice în timpul acut al pandemiei. Era greu de plecat de aici. Și mie îmi era dor! Și aveam atâtea obiective literare de îndeplinit... acolo acasă! De exemplu, o tipărire de carte, o lansare... o întâlnire cu prietenii scriitori, cu rudele... Dar bucurie mare. Săptămâna trecută mi-am luat bilet de avion! În mai a.c. îmi voi lua zborul spre „casă”! Sydney - Singapore - Frankfurt - Budapesta -Oradea. Sper să se îndeplinească dorința mea și să nu apară niscaiva piedici, precum o nouă restricție, să-i zicem pandemie, sau o extindere a războiului putinist!

Să răspund totuși la ceea ce m-ați întrebat. În 1980 am plecat din țară, respectiv din București unde locuiam de pe la mijlocul anilor '60. Vremurile erau ciudate... lumea destul de necăjită... iar eu eram tânăr și cu spirit de aventurier. Cert este că acum nu m-aș mai încumeta să fac acel pas. A fost grea dezrădăcinarea. Am avut chiar restricții de a mă reîntoarce în vizită în România. Am suferit, am albit la tâmpile... Aveam 34 de ani! Îmi cumpărasem un bilet de avion București-New York-Auckland-Sydney. Obținusem de la ambasada engleză din București o viză permanentă de intrare în Australia. Așa că, m-am urcat pe caii cu aripi ai companiei americane PanAm și până la New York zborul a fost o bagatelă. Am dorit să fac o întrerupere în frumoasa Americă, unde aveam mulți prieteni, întrerupere care s-a prelungit pe parcursul a doi ani. În tot acest timp „am supraviețuit” în New York. A fost dur, dar totuși interesant. M-am contopit cu poporul american, am văzut locuri minunate, am învățat un pic de capitalism și am plecat de acolo cu mari regrete. Nu mi s-a aprobat ședere permanentă în Statele Unite, deoarece aveam în pașaport o viză de ședere permanentă în Australia. Se cam băteau cap în cap! Așa că mi-am luat bocceluța, am dat o raită turistică prin Florida, apoi în California și Hawaii... și după o săritură de vreo șapte mii de kilometri am aterizat la Auckland în Noua Zeelandă. Având viză turistică în Aotearoa, sau „Țara Lungului Nor Alb” precum îi zic băștinașii maori, mi-am luat un bilet de circuit cu trenul și am bântuit prin cele două insule mari timp de două săptămâni. De la Auckland la Invercagill și retur. A fost frumos și destul de educativ geografic și istoric. Un exemplu: când am ajuns la Invercagill am

dat de-o lume ciudată. Parcă mă întorsesem cu 200 de ani în urmă... pe undeva prin zonele limitrofe Londrei, de la vorbire, la îmbrăcăminte. Doar niște cohorte de motocicliști mai poluau cu harleydavidsonurile lor atmosfera istorico-patriarhală. De fapt, clanurile de bykies își aleseseră acel oraș îndepărtat de lume ca reședință. Acolo mai dăinuie și acum. De la Auckland am ajuns în 3 ore (tot cu PanAm) la „Sidni”, cum îl pronunță „aussies”, adică australienii. Țin să precizez că metropola Sydney se scrie cu doi de „y”, nu Sidney precum scriu unii dăștepți. Sydney, capitala statului Noua Galie de Sud sau New South Wales, vine de la Sir Thomas Townsend Primul Viconte de Sydney, iar Sidney este un nume (de preferință masculin) precum Sidney Algernon (politician englez), Sidney Sheldon (scriitor) sau Sidney Poitier (actor american). Mai exista și a treia variantă, „Sidnei” care este un nume masculin de origine portugheză. Deci, mare atenție la „Sydney”!

Metropola Sydney m-a întâmpinat destul de rece. Era 31 martie..., perioada când începe așa-zisa iarnă aici. Ploua mărunț, alături de un vânt rece care pătrundea-n oase. Comparat cu New Yorkul, nu mi-a plăcut prea tare. Așa că după două luni de ședere, m-am urcat pe avion și dus am fost... spre Europa. Aveam de gând să mă reîntorc în America. Dar nu s-a potrivit. Am avut intenția să dau o raită pe-acasă pe la părinți, la Oradea. Când am ajuns la Episcopia Bihor, localitate de graniță situată la 12 km de orașul copilăriei mele..., „Stop”, m-au oprit cerberii românași de la graniță și m-au retrimis în Ungaria..., pentru că nu aveam viză românească în pașaportul național românesc. Asta a fost pedeapsa pentru că am îndrăznit să părăsesc acel paradis roșietic. M-am reîntors în Ungaria, am bătut zilnic drumul la Ambasada Română de acolo, dar viză nu am primit... Am încercat, mai apoi, pe la ambasadele române din Germania de Est, din cea de Vest, din Belgia și de la Londra... dat totul era negativ. Mi se spunea că numai consulatul de la Sydney poate să îmi ofere viza de intrare mult dorită. Am mai avut o cădere! Americanii nu mi-au mai dat nici dâșii o nouă viză turistică... așa că am luat-o înapoi spre Sydney, unde am ajuns după mari peripeții. Când am călcat din nou pe aeroportul Kingsford Smith din Sydney, am pupat pământul precum Papa. Nu mă mai hăituia nimeni! Am reușit să mă acomodez și iată că, după 40 de ani de ședere, mă gândesc să îmi caut o gropiță printr-un cimitir mai acătării și să mă stabilesc definitiv aici. Întoarcerea fizică la matcă este foarte grea. Aproape imposibilă! Poate sufletul... Căci nu degeaba am menționat eu într-o poezie de-a mea: „Dacă-o fi să mor aici/ Pe-al Pacificului mal/ Sufletul meu să se-ntoarcă/ tot acolo în Ardeal//”. Doamne ajută!

Vorbind puțin despre australieni, pot să vă spun că sunt minunați. Plăcuți, sinceri și sociabili. Cu toate că întâlnim pe aceste meleaguri o mulțime de naționalități, suntem un tot unitar, fără discriminare sau diferențieri. Dacă îți vezi de treburile tale, muncești, plătești taxele, nu are nimeni treabă cu tine. Așa că m-am integrat destul de repede în lumea de la Antipodi. Îmi place. M-am obișnuit și cu clima... Cam atât.

Anca SÎRGHIE: *Care sunt cele mai importante evenimente culturale româno-australiene care vă interesează?*

George ROCA: Mulțumesc! Bună întrebare. De 40 de ani, de când sunt aici, am avut parte de vreo zece vizite/turnee organizate cu artiști români veniți de-acasă. Două-trei trupe de teatru, vreo 10 cântăreți de muzică populară, două-trei tarafuri și nimic altceva. Drumul e lung până în Australia, biletul de avion e scump (aproximativ 2.000 de dolari de-ai noștri!), apoi hotelul, mâncarea... Mulți artiști ar veni, dar nu prea le dă mâna. Așa că am început noi să concepem câte un eveniment cultural/literar sau artistic. Am organizat lansări de carte, apoi combinații de muzică și recitări de versuri. Avem printre

noi români talentați, chiar foarte talentați. Actori, cântăreți, recitatori, dansatori, scriitori de proză, poeți... Deseori ne dăm mâinile și mai executăm câte un spectacol. Public avem cu duimul. Români, prieteni și de alte naționalități. Ne bucurăm cu toții. Ne relaxăm și promitem un nou spectacol. Cele mai gustate evenimente sunt cele de muzică și poezie.

Am făcut spectacole la Sydney, dar și la Canberra (la Ambasada Română), la Melbourne, chiar și la Auckland în Noua Zeelandă unde am fost o dată... Durata acestora, de cel puțin două ore. Apoi, după spectacole, interacțiuni sociale, discuții, prietenii, laude, pupici, o gustărică în stil românesc, voie bună și promisiunea că vom reveni... Titlurile spectacolelor de pe afiș? „1 Decembrie, Ziua Națională a României” (2013, 2018), „Daruri de Crăciun - spectacol de muzică și poezie” (2014), „Lansarea antologiei de poezie română modernă «Testament»” (2015), „Povestiri din emisfera sudică” (2016), „Hai să ne facem de răs” (2016), „Dragoste la prima vedere/Love at First Sight!” (2016), „Mahalaua Bucureștiului” (2016), „Festivalul creativității geniului românesc” (Ediția a II-a) Auckland, Noua Zeelandă, 31 iulie-1 august 2017”, „Colinde, colinde/Carols and Dreams of Show” (2018), „Poezie pentru toți/Poetry for everyone” (2018), „Mihai Eminescu - 130 Years of Immortality” (2019), „Romanian Poetry from its Origins to the Present - A musical & poetic Book Launch” (2021), „Return ticket from Sydney to Bistrița - A lyrical Dialogue between Antipodes (2022) și altele.

Majoritatea evenimentelor au fost organizate de Academia Româno-Australiană pentru Cultură. Greutăți în organizarea evenimentelor au fost multe, dar am încercat să sărim voiniceste peste ele. În primul rând găsirea unei săli/ încăperi unde să ne putem organiza spectacolele, majoritatea închiriate pe banii noștri. Apoi confecționarea recuzitei, agapele de după spectacol... afișele, reclamele... Toate spectacolele au fost gratuite pentru public. Ajutor de la forurile române - zero! Ne-am dori un ajutor din partea României, țara noastră de baștină și de suflet... O „Casă românească”, o cămăruță, unde să ne putem întâlni și exersa limba strămoșilor, sau chiar un Institut Cultural Român. De ce nu!? Țin minte că la unul dintre spectacole trebuiau să participe mai multe personalități literar-artistice din Sydney. N-aveam sală, nu recuzită, nu înțelegere... din partea nimănui. Spectacolul de „muzică și poezie” era anunțat prin grupările de români de la biserici și asociații. Atunci m-a sunat colegul meu „de scenă”, dl. Daniel Ioniță (președintele ARACS) și mi-a spus necăjit că trebuie să renunțăm la eveniment, deoarece ne facem de răs. Rămăsesem doar noi doi... restul „protagoniștilor” se retrăseseră. Mi-a venit o idee! Să dăm titlul spectacolului „Hai să ne facem de răs!”. Am performat doar noi doi și o talentată violonista cu inimă mare din Republica Moldova, Aliona Cigulea. A ieșit un spectacol de zile mari! Parol! Vreo două ore am spus bancuri, poezii vesele, fabule, parodii... Îmbrăcați ca la circ! Am terminat spectacolul fericiți și cu aplauze în serie. Aproximativ 150 de românași spectatori. Am promis că vom reveni, dar ne-a pus frână Covidul!

Anca SÎRGHIE: *În Australia ați activat în domenii diferite ca translator, ziarist, fotograf, grafician, editor de carte, redactor de reviste etc.. În 1998 ați jucat într-un film australian de lung metraj “A Change of Heart”, o comedie regizată de Rod Hay. Sunteți o personalitate complexă, ctitorind societăți și fiind membru fondator, chiar și președinte onorific al Academiei Româno-Australiene, unde am avut și eu cinstea de a fi desemnată ca membru. Noi doi ne-am întâlnit ca membri ai Academiei Româno-Americane. Rețin că din 2013 ați devenit „Emeritus Member” la ARA. Cum înțelegeți să veniți în ajutorul comunității românilor australieni? Ce manifestări culturale se bucură de interesul românilor din Sydney? Care sunt, după opinia dumneavoastră, cei mai talentați scriitori români din Australia?*

George ROCA: E corect ceea ce ziceți mai sus! Am făcut de toate după ce am plecat din România. Numai să fie bine și să pot sta cu fruntea sus! Câteodată am mai primit și daruri de la divinitate sau de la cei care mă știau. Filmul „Change of Heart”, o comedie simpatică, mi-a dat posibilitatea să interpretez un rol (mai) secundar... al unui ospătar rus. Bată-ne norocu' de venetici necunoscuți de după Cortină de Fier. Pentru scenarist și chiar pentru regizor era tot una că nu sunt rus, ci român! Tot aceeași limbă... ziceau domniile lor... Tot un drac! Desigur dialogurile au fost în limba engleză, cu accent rusesc. Dar m-a bucurat și mi-a plăcut rolul. Hey, thanks Mr. Hay! Am cunoscut modul cum se face un film în Australia. A jucat puțin pe ecrane, dar s-a dat de câteva ori la televiziune...

Personalitate complexă? Mă zbat cât pot de tare să fac de toate. Să-i bucur și pe alții. Am fost redactor la câteva ziare și reviste de limbă română din jurul lumii, precum „Cuvântul Românesc” din Melbourne, „Foaia Parohială” și „Magazin Românesc” din Sydney, „Familia Română” din Oradea, „Revista Agero” din Stuttgart, Germania... Apoi am fost redactor-șef al ziarelor „Jurnal Olimpic” și „Spirit Românesc” din Sydney, „Romanian VIP” din Dallas, Texas, SUA. Mai apoi, am înființat on-line mai multe reviste de literatură română: „Rexlibris Media Group”, „Australiana”, „Antipozi”, „Expresia”, „Bumerang”, „Esențe Culturale” (împreună cu plasticiana craioveancă Dr. Cristina Oprea), „Logos și Agape” (împreună cu scriitoarea timișoreancă Mariana Gurza) și „Confluente literare” (împreună cu distinsul scriitor bucureștean Octavian Lupu). Unele au sucombat, altele mai sunt viabile și astăzi. În 2014 a fost înființată, la inițiativa mea, Academia Româno-Australiană pentru Cultură, un model mai mititel după Academia Româno-Americană (unde sunt membru de peste 20 de ani și unde, într-adevăr, în 2013 am fost onorat cu titlul de „Emeritus Member”). La ARACS am fost numit președinte onorific, iar universitarul Daniel Ioniță a fost ales președinte în funcțiune!

Fără să fiu tendențios sau părtinitor, pot să vă enumăr mai mulți oameni de litere care au adus onoare literaturii române de la Antipozi. Mă refer la cei care au scos măcar o carte sau o revistă. La Sydney: Edward Granville Theodore(scu), Emil Boz, Antigone Kefala, Theodor Silvaș, Pr. Gabriel Popescu, Mihai Maghiaru, Ioța Gaeskov, Cornel Neagoe, Dorina Bugariu, George Mițin, Pr. Mihai Anghel, Constantin Lomaca, Laurențiu Fulga, Romulus Roman, George Costea, Pr. Doru Costache, Daniel Ioniță, Mihaela Cristescu, Loredana Tudor-Tomescu, Anișoara Laura Mustețiu, Tudor Bucea, Mariana Liță (Maia Codrin), Ana Vintilă-Bogdan, Gheorghe Drăgan, Octavian Sărbătoare, Dorian Stoilescu, Viorel Nichols, Ovidiu Adrian Oprea. La Melbourne: Emil Cică, Cristian Crăciun, Ben Todică, Radu și Aurelia Satcău, Ana-Maria Beligan, Simona Martinovici. La Brisbane: David Khoury, John Boca și Geo Petrescu. La Perth: Daniela Ion, Iulian Țenea... Și mulți alții! Să mă ierte cei pe care i-am omis. Onoare tuturor care au purtat până la Antipozi steagul scrisului românesc!

Anca SÎRGHIE: *În România sunteți prezent în presa literară cu creații beletristice proprii în limba română, pe care le-ați publicat în volume de poezie, de proză ori de interviuri. Pretutindeni polarizați atenția mânuitorilor de condei și stimulați talentele literare. Consider că sunteți cel mai activ scriitor român din Australia, cel puțin din câte cunosc eu. Doresc să argumentez. Sub titlul „Scripta Manent”, ați scos la Editura Anamarol, din București, 10 volume de proză, semnată de 20 de scriitori, în anii 2012-2016. La fel de generos este și proiectul eseurilor de motivație literară intitulate „Taina scrisului”. Proză, care la aceeași editură bucureșteană a demarat în anul 2019 și în prezent a ajuns la al IV-lea volum. Este de-a dreptul impresionant cum reușiți să*

aduceți împreună scriitorii români de pe atâtea meridiane. Ce reviste în limba română coordonați în prezent?

George ROCA: Am încercat întotdeauna să stau aproape de România, de limba română care este veșnic în schimbare. Am învățat de la alții noi exprimări, cuvinte chiar, mod de a concepe o frază, o propoziție... Am mai spus asta, anume că, de când sunt aici, respectiv de 40 de ani, am învățat mai multă limbă română decât în toți anii petrecuți prin amfiteatrele filologiei... deoarece am stat tot timpul în strânsă legătură cu scriitorii, jurnaliști, critici literari și promotori ai limbii și literaturii române aflați în țară și nu numai. Comunicarea a fost la început prin scrisori sau publicații, iar mai apoi, grație internetului, totul a fost mai simplu, mai ușor. Mi s-au publicat scrieri personale în multe reviste și ziare din România, în antologii colective. Am început să public cărți cu propriile-mi scrieri și pe parcursul timpului am scos 10 volume, care s-au materializat (până în prezent) în 3270 de pagini A5. Am avut mai multe lansări de carte, aici la Sydney și în România, lansări care mi-au umplut inima de bucurie prin comentariile făcute de criticii literari prezenți la evenimente sau chiar de cititori. Am avut lansări de carte proprii la București, Timișoara, Oradea, Cluj-Napoca, Slatina, Alexandria, Târgul Mureș... Acolo am cunoscut intelectuali de elită și creatori de literatură care mi-au devenit prieteni și corespondenți la revistele pe care le conduceam. Până la urmă, s-au transformat în peste 2.500 de corespondenți de nădejde, oameni ai scrisului care trimiteau frecvent materiale. Mulți dintre aceștia erau membri ai Uniunii Scriitorilor din România, ai Ligii Scriitorilor Români sau ai Uniunii Ziaristilor Profesioniști. Am publicat astfel, pe parcursul a peste 30 de ani, mai bine de 9.000 de articole. Muncă grea, dar a meritată. Pot spune cu mâna pe inimă că, redactându-le, pe toate le-am citit și am învățat multe de la diferiți autori.

Vorbind de proiectul „Scripta Manent”, pot să spun că m-a încântat colaborarea cu dna. Rodica Elena Lupu, directoarea Editurii „Anamarol” din București. De fapt, dumneaei s-a ocupat de editare, iar eu de grafica interioară și coperte. Și astfel s-au materializat cele 10 volume... Fiecare volum prezintă 20 autori, având aproximativ 400 de pagini. Deci cele 10 volume însumează peste 4.000 de pagini A5. De asemenea, am colaborat în același mod, împreună cu aceeași editoare, la proiectul „Simbioze lirice - Antologie de poezie”, cuprinzând 20 de volume și câte 20 de poeți prezenți în fiecare dintre ele. A totalizat fiecare 320 de pagini A5, deci însumând aproximativ 6.400 de pagini. Tot la „Anamarol” am făcut grafica la antologiile: „Doamnele poeziei” și „Șansele poeziei”. În Noua Zeelandă am colaborat cu scriitoarea și editoarea Valentina Teclici la antologia „Poduri lirice/Poetical Bridges” - volumul 2 (Editura „Scripta Manent”), volum bilingv român-englez. Volumul 2 conține 268 pagini și 25 de autori. La Timișoara am conlucrat cu scriitoarea Cornelia Chifu la editarea mai multor volume de proză și poezie: „Daruri de Crăciun” vol.1 și 2. - Antologii de poezie (Editura „Rexlibris”, 2007, 2019), „Cântec de leagăn pentru Aby” - Poezie, de Cornelia Chifu (Editura „Rexlibris”, 2017), „Cu voi în suflet și în gând” de Doina Andronic (Editura „Armonii Culturale”, 2018). În Israel am editat și am executat grafica la 4 cărți de proză: „Cafea și fum de țigară” - eseuri de Roni Căciularu (2017), „Chemați doctorul!” - schițe umoristice de Dorel Schor (2017), „Dadu” - studiu biografic de Adina Rosenkrantz-Herscovici (2018), „Banca amintirilor” - povestiri de George Goldhammer (2019). Am mai editat/redactat peste 20 de cărți pentru diferiți scriitori și poeți din Canada, Statele Unite, Grecia, Australia, Noua Zeelandă și România.

„Taina Scrisului” este alt proiect de suflet. Este un complet de interviuri/eseuri pe care l-am lansat corespondenților mei. Au răspuns până în prezent 165 creatori de literatură română - scriitori, poeți. Tematica: dezvoltarea scrisului domniilor lor de la începuturi

până în zilele noastre, de la debut până la consacrare. Fiecare volum conține eseurile a 50 de autori, prezentate în 418 pagini. Am publicat până în prezent primele două volume, urmând ca anul acesta să public volumul 3, iar, când va fi complet, voi publica și volumul 4 (sper că tot în 2022). Menționez că fiecare interviu/eseu este publicat în mai multe reviste de pe internet cu care colaborez.

Referitor la ultima revistă pe care o coordonez din 8 iunie 2021, aceasta se numește „Bumerang Literar” (<https://bumerangliterar.wordpress.com/>). Până în prezent am publicat 425 de articole. Cu durere în suflet pot să vă spun că revista care mi s-a lipit cel mai mult de suflet a fost „Confluente literare”. După cum ne-a comunicat motorul de căutare Google, a fost cea mai citită/accesată revistă de limbă română din lume. În cei 11 ani de existență, au fost publicate în 3.863 de ediții, 74.831 de articole, 1.840 de autori și aproximativ 16 milioane de cititori/accesatori. (Statistici la 2 august 2021). A trebuit să o închidem datorită unor litigii și răutăți ale unor corespondenți... Păcat! Vezi parabola cu „creșterea șarpelui la piept”. Punctum!

Anca SÎRGHIE: *Privesc pe Internet și văd pe pagina de Facebook că aveți o întreagă galerie de chipuri pe care le-ați selectat după un criteriu propriu, ce rămâne probabil secret. Nu-mi pot imagina nici cum ați surprins asemenea instantanee cu atâta acuratețe. Oricum, ele prilejuiesc privitorilor o reală desfătare și provoacă o meditație asupra destinului omenesc. Panoramați expresivitatea zâmbetului, pe cea a râsului exuberant, dar ați surprins și priviri melancolice sau mucalite. Am găsit și ochi minunați care focalizează frumusețea feminității înseși. Altele întruchipează blândețea ce vindecă rănila sufletului ori au curiozitatea cu care oamenii înțeleg să întâmpine priveliștea în mișcare a lumii. O interesantă galerie de instantanee portretistice, unele de o certă valoare artistică. Mi-l amintiți pe Ion Miclea, dar nu în ipostaza fotografului oficial plecat de la Cluj, ci pe Miclea artiștilor scenei și al scriitorilor. În mod cert, dumneavoastră dețineți secretul surprinderii poeziei pe care o are expresia chipului uman. Pentru că este minunat ce realizați, doresc să ne spuneți dacă veți continua această colecție. Ce finalitate are ea? Ar putea deveni un album?*

George ROCA: Pagina mea de Facebook conține la secția de „Fotografii” un număr de 86 de albume (https://www.facebook.com/george.roca.10/photos_albums) cu un total de aproximativ 5.000 de imagini. Sunt albume cu portrete ale celor cu care colaborez, exemplu fiind: „scriitori”=534, poeți=500, colaje=249, desene, acuarele, vitralii=151, sigle create de mine=131, afișe=142, personalități artistice și literare=78, grafică Eminescu=67, În Memoriam=109 și altele. În general, toate imaginile sunt create sau prelucrate de mine. Am permis redactorilor de la mai multe reviste să preia fotografiile pentru a le atașa la articole, fără să specifice dreptul de copyright. De fapt, am dorit să prezint online (pe facebook) o expoziție complexă de imagini. Și cred că am reușit! Am foarte mulți vizitatori și comentatori care se încumetă să dea o raită pe la imaginile pe care le prezint. Vă mulțumesc pentru comparația cu maestrul Ion Miclea, vestitul fotograf de la ziarul “Făclia” din Cluj... Puțin cam mult! Merit eu...!? Sincer, aș fi fericit să găsesc un sponsor sau un curator care să se ocupe de câteva expoziții.

Anca SÎRGHIE: *Ați inițiat lansarea cărții de debut a poetei Cristina Horotan din Sibiu, total necunoscută până acum. Se știe că drumul spre un volum trece prin apariții mai mult sau mai puțin îndelungate în publicații de profil. Aici, nu a existat un asemenea preludiu publicistic. Cum ați avut curajul să-i editați acest volum?*

George ROCA: Cu poeta Cristina Horotan e poveste mai lungă. Intotdeauna m-au atras debutanții. Am dorit să îi ajut, să îi sprijin pentru a ieși din anonim, pentru a

prevala. Deseori am reușit. Cu toate că am fost criticat într-o revistă a Uniunii Scriitorilor că promovez prea mult necunoscuții. Așa este! Dar, dacă dintr-o sută de poeți sau scriitori necunoscuți doar unul scoate capul din anonim, atunci pot să fiu fericit. Dacă punem la socoteală că am avut pe parcursul a 30 de ani peste 2.500 corespondenți... Din aceștia 25 au ajuns oameni de literă, apreciați și cunoscuți. Pentru mine e o performanță. Dar vă spun sincer că au răsărit mult mai mulți.

Într-o zi, Cristina mi-a trimis o poezie... spre citire (doar!) Mi-a plăcut. Era curată. Citind-o pe îndelete, mi-am dat seama că este un mesaj al sufletului, o poezie zbuciumată, un mesaj-simbol (politic chiar...) către această lume care pare din ce în ce mai întunecată. Am rugat-o să îmi trimită un grupaj de 10 poezii... dacă are. Mi-a răspuns prompt. Versuri interesante! Scrise cu mâhnire, cu durere. Aveau mesaj și o versificație destul de bună. Le-am publicat. Apoi, au urmat altele, poezii scrise în grabă, cu mesaje dure, precum niște spini, altele mai line, precum petalele de flori. Și uite așa s-a ajuns la o carte... unde sunt prezente - după cum scrie și pe copertă - 101 poezii! De ce 101...? Pentru că 100 era un număr rotund și 101 dă speranțe de viitor. Adică va mai apărea (cred!) un volum sau mai multe. Principalul fapt este că poeta are har și dar de la Dumnezeu, că îi place să scrie și să se exprime în scris... Am observat îmbunătățiri la stil, la rimă, ritm și măsură. Totul s-a întâmplat în mai puțin de un an. Menționez aici că am avut recent o experiență similară tot cu o poetă din Sibiu, domnișoara Jolie Târnoveanu. Scrie bine, clar și foarte modern, o poezie plăcută la citit.

Am editat cu mare plăcere volumul care a fost numit „Di+Agnostica, 101 poezii” și care nu după mult timp a văzut lumina tiparului. „Di+Agnostica” este o carte scrisă cu tristeți și bucurii, cu sufletul, cu inima, deseori cu lacrimi. Lansarea a fost programată pe 24 decembrie 2021 în Sibiul dumneavoastră... deci cum să nu vă invit la eveniment!? Eu aici, la Sydney, la multe mii de kilometri depărtare, încercam să mă imaginez acolo, în acea frumoasă sală, să văd reacția publicului prezent, să ascult cuvintele laudative ale comentatorilor... Până la urmă am reușit! Parțial... Am primit imaginile video de la acea lansare. M-am bucurat nespus. Era acolo (și) o bucățică din sufletul meu... Și mulți prieteni în sală! I-am văzut, i-am ascultat și m-am bucurat nespus.

Anca SÎRGHIE: *O problemă vitală pentru sănătatea unei literaturi naționale, oricare ar fi ea pe glob, este cea a traducerii în alte limbi. La 1 aprilie 2022, ați publicat pe Internet un eseu intitulat „Păcatul traducerilor neprofesionale”. Fiind în vizită în America, m-am izbit cum nu se poate mai concret de nenorocirea semnalată în eseu dumneavoastră atunci când am copiat de pe Internet o traducere a unei poezii eminesciene, convinsă că pe Internet sunt puse traduceri verificate, de certă valoare. Am dat-o nepoțelei mele care intenționa să o recite la evenimentul Eminescu, organizat într-un colectiv de români din statul Michigan. Am întrebat-o dacă dorește să o citească de pe hârtie sau dacă o va recita, cum știam că obișnuiește, ca elevă premiantă la școală, aflată în clasa a VI-a. Răspunsul ei a venit prompt: „Sigur că voi recita poezia. Nu, nu o voi citi, bunico, mie îmi place să recit.” Abia apoi ea s-a uitat peste textul traducerii, dar nu mi-a comunicat impresia ei. Au trecut trei zile și evenimentul se apropia. Așa că i-am sugerat să-mi recite mie mai întâi poezia pe care credeam că a memorat-o, exact ca la o repetiție. Răspunsul ei m-a descumpănit total: „Cum vrei să memorez o traducere atât de proastă? Nu merită, bunico!” Fetița noastră cunoștea varianta originală a textului, cea în limba română, astfel că a putut constata că avea în față o transpunere total falsă a poeziei eminesciene. Era un copil de 12 ani și ea sesizase stângăciile din acea traducere. Dumneavoastră trăiți în Australia, domnule Roca, și adesea vă izbiți ca literat situat la frontiera celor două limbi - română și engleză - de inadvertențele transpunerii dintr-o limbă în alta. Unde vă situați dumneavoastră în această ecuație?*

George ROCA: Țin să pornesc de la mărturisirea ce mă delimitează net de un fenomen periculos, tocmai semnalat. Eu vorbesc/scriu bine în engleză, italiană, maghiară și binișor în franceză, germană, rusă și spaniolă..., dar nu m-aș încumeta totuși să traduc operele unui român în nici una din limbile cunoscute. De ce? Pentru că aceste traduceri nu se ridică la nivelul valoric al lucrării din limba română. Și atunci, în loc să facă un bine scriitorului român, totul apare ca un compromis, deoarece cititorul judecă ceea ce a scris traducătorul... nu ce a scris adevăratul autor.

Anca SÎRGHIE: *Cum poate fi explicată în opinia dumneavoastră situația critică pe care o semnați?*

George ROCA: Egoul românilor le spune că după 40 de ani de „cortină de fier”, a venit vremea când este permis orice pentru a deveni faimoși peste hotare! Vor să fie internaționali! Înțelegeți!? Dar cu ce reprezentanță? Cu traducători de alde moș Gulie care stă la Paris de douășdeani și face pe literatul bilingv. Sau cu Gogu Carcalete care a ajuns în Italia la vremea pensionării și care din lipsă de ocupație s-a apucat de traduceri... Dar româna a uitat-o pe jumătate, iar italiana nu a învățat-o decât la nivel de grădiniță. Acești doritori de notorietate universală ar trebui să se zbată în primul rând să devină cât mai naționali, astfel ca să vină străinii și să se bată să-i traducă.

Anca SÎRGHIE: *Care ar fi soluția practică pe care o întrevedeți, stimate domnule Roca, un poliglot cum sunteți, cochetând cu literatura?*

George ROCA: Soluția e simplă! De ce să nu ia scriitorul român legătura cu un literat de aceeași talie cu el, dintr-o altă limbă - mă refer la valoare, adică la exigențe estetice și morale - căruia să îi propună să îi traducă lucrările? Desigur că la rândul său, românașul îi face un contraserviciu, traducându-i operele celuilalt în limba română. De la egal la egal! Încercarea moarte n-are! Mai mult ca sigur că va accepta. Se pune întrebarea: Ce mijloc de comunicare vor avea cei doi literați. Cum se vor înțelege dacă nu cunosc niciunul limba celuilalt? Simplu! Pot apela la intermediari, chiar la traduttori virtuali precum „Google translate”-care trebuie folosiți cu multă precauție-, la noua generație de tineri care cunosc mai multe limbi de circulație internațională, dar nicidecum la „erudiții noștri flăcăi tălmăcitori” de alde Monsieur Gulie și Signor Carcalete. Mă refer strict la comunicare între cei doi oameni de litere. Știu că nu e ușor, dar așa fac și cei din străinătate. Cu răbdare, iese ceva de calitate. Să știți că sunt mulți oameni de alte nații care se bucură când descoperă muzicalitatea limbii române, perfecțiunea ei, ușurința de a o învăța. Păcat că a stat ascunsă atâția ani după Cortină de Fier.

Anca SÎRGHIE: *Eu sunt mai puțin optimistă ca dumneavoastră, considerând că nu oricare scriitor de valoare își propune să traducă operele altor autori din lumea largă, decât dacă are afinități cu aceia. Majoritatea marilor poeți fac și traduceri, desigur. În principiu, mă bazez pe preocuparea pe care o au traducătorii profesioniști, obișnuiți cu o asemenea responsabilitate. Dar, atunci când vii dintr-o altă literatură, este greu să distingi pe traducătorii profesioniști de amatori. Cei mai chemați să facă această muncă de mare responsabilitate ar trebui să fie cei acceptați ca membri ai Uniunii Scriitorilor din România. Însă pot fi și excepții, atât în sens pozitiv, cât și negativ.*

George ROCA: Da! E o idee extraordinară ca cei de la Uniunea Scriitorilor să se ocupe mai intens de problema traducerilor și a relațiilor cu traducătorii profesioniști din afara perimetrului național. La nivel de specialitate, sunt convins că au relații cu forumuri de

profil din străinătate și astfel se poate ajunge la traduceri de calitate. Consider că însăși Academia Română se poate implica în asemenea activități. Poate într-o zi o asemenea traducere va ridica un autor român chiar spre culmile Premiului Nobel pentru literatură. Am mai afirmat undeva că: „Dacă Orhan Pamuk poate, de ce să nu poată și Oprea Papuc !?”.

Anca SÎRGHIE: *În acest prim dialog al nostru, ținta mea a fost să fac un portret esențial al omului de litere și cel al cetății, care sunteți, trasând un liant între România și Australia conaționalilor dumneavoastră. Care ar fi întrebarea pe care ați așteptat-o și eu nu v-am pus-o?*

George ROCA: Distinsă doamnă profesor Anca Sîrghie, dialogul cu dumneavoastră a fost atât de plăcut încât m-aș încumeta să mai disecăm tot atâtea întrebări într-un nou proiect. Să dezbatem și să facem lumină în subiecte de literatură pură, să vorbim despre o licență poetică, despre aforisme, despre ultimele reguli elaborate de Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan”, despre DOOM, despre DEX, despre un palindrom, despre anamneză, despre literatura thespiană, despre hermeneutică sau chiar despre lingvistică comparată. Cred că ar fi o provocare extraordinară atât în beneficiul nostru cât și a cititorilor. Păcat totuși că „*Sed fugit interea, et fugit irreparabile Tempus!*” iar cale de întoarcere nu există!

Anca SÎRGHIE: *Vă mulțumesc pentru timpul acordat și vă doresc succes în realizarea proiectelor la care lucrați. Sper să ne revedem cât de curând în România.*

George ROCA: Și eu vă mulțumesc pentru răbdarea de a-mi asculta sufletul. Apropos! Să mă ierte cititorii că am prezentat mai sus atâtea cifre, dar era necesară aritmetica în prezentarea activității mele. Cifre și litere. *Scripta manent!* Și uite așa vă doresc atât dumneavoastră cât și celor care au survolat rândurile de mai sus: „Să ne citim cu bine și să fim sănătoși!”

Dialog consemnat de Anca SÎRGHIE
Sibiu, România - Sydney, Australia,
aprilie 2022.